

Subjekt a objekt

Chybnost Jaspersova pojetí tzv. rozpolcení na subjekt a objekt (Subjekt-Objekt-Spaltung) vysvitne nejlépe při srovnání s údajným mystickým rozplynutím člověka v „nediferencované jedno“ (jak je charakterizuje třeba Fritjof Capra, Tao fyziky, s. 141). Skutečnou „jednotu“ nitra s vnějškem můžeme předpokládat (připustit) pouze pro izolované („virtuální“) události; ty totiž jediné postrádají vůbec vnějšek, vnější stránku, neboť není nikdo a nic, kdo nebo co by mohlo k takové události zvnějšku přistoupit. Jakmile se však virtuální událost dostane mezi jiné („reálné“, tj. vnitrosvětčné) události (tj. vstoupí „do světa“), mohou tyto jiné události na onu virtuální reagovat, a té nezbyvá leč opačně zase reagovat na ně. A ta to ovšem nemůže udělat (uskutečnit) jinak než jako subjekt, totiž aktivně. A aby i ta nejjednodušší událost mohla aktivně zareagovat na cokoli jiného (na jakoukoli jinou událost), musí – jako součást své akce a aktivity – ustavit resp. vždy znovu ustavovat a upevňovat svůj subjekt (což ovšem lze charakterizovat také tak, že se musí opětovně sama subjektem stávat). Takže ono údajné „rozpolcení“ (přesněji „rozpolcování“ čehosi dřívějšího (předchozího) na subjekt a objekt by muselo být umístěno na hranici, kde přechází virtuální událost-jsoucno do světa „reálných“ jsoucnů a tím se samo stává „reálným“ – a to spíš podílníkem či účastníkem na světě než „součástí“ světa. (I když ovšem stát se součástí světa – např. „vznikem“ – není jinak možné než jako účastník světa či podílník na světě. Právě tak není ani jinak možné se stát účastníkem světa, než se zároveň vůči jiným událostem-jsoucnům, které už na světě svůj podíl či účast mají, stát čímsi vnějším, tj. vystavit jim svou předmětnou tvář či stránku. A závěr: protože tento přechod z nitra navenek nikdy nemůže znamenat, že se nitro plně a cele stane vnějškem, ale že jen něco z nitra se může zvnějšnit, kdežto nitro samo jakoby „zůstává“ nitrem (pochopitelně tu není řeč o neměnnosti nebo o „substanci“), nelze vnitřní a vnější stránku považovat za paralelní (v tom smyslu, že by vše vnitřní naprosto přesně odpovídalo onomu druhotně zvnějšněnému). A platí to zajisté také obráceně, půjde-li o zvnitřnění vnějšího; v tomto případě je ovšem naprosto zřejmé, že zvnitřnění nikdy nemůže obsáhnout veškeré vnější jsoucí (tj. jsoucí s předmětnou stránkou), to zamená veškerenstvo v plném rozsahu, pokud je otevřeno pohledu či přístupu zvnějšku. (To proti Spinozovi a ovšem Hegelovi.) V nitru je vždycky víc, než může být zvnějšnění; a vnější (předmětná) stránka světa tzv. reálných skutečností je a vždycky bude rozsáhlejší a rozmanitější, než aby se to mohla všechno beze zbytku zvnitřnit.

(Písek, 140825-1.)